

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I UPPSALA**

DOM
2025-03-26
Meddelad i Uppsala

Mål nr
476-24

KLAGANDE

[REDACTED]

[REDACTED]

MOTPART

Kommunalförbundet sjukvård och omsorg i Norrtälje kommun

ÖVERKLAGAT BESLUT

Kommunalförbundet sjukvård och omsorg i Norrtälje kommuns beslut
2023-12-29

SAKEN

Personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

Avgörandet är elektroniskt undertecknat

BAKGRUND OCH YRKANDEN M.M.

Kommunalförbundet sjukvård och omsorg i Norrtälje kommun (kommunalförbundet) beslutade den 29 december 2023 att avslå [REDACTED] ansökan om personlig assistans enligt 9 § 2 LSS. Som skäl för beslutet angavs i huvudsak att [REDACTED] behov av hjälp för att tillgodose sina grundläggande behov inte är tillräckligt omfattande att för att han ska ha rätt till insatsen.

[REDACTED] yrkar att beslutet ändras på så sätt att han beviljas personlig assistans dygnet runt eller i den omfattning förvaltningsrätten finner skälig. Till stöd för sin talan anför han bl.a. följande. Beslutet beskriver en förenklad bild av hans hjälpbehov. Hans behov av hjälp med andning ska betraktas som ett grundläggande hjälpbehov. Vad avser personlig hygien har nämnden inte bedömt hans behov av hjälp med nagelvård. Vid toalettbesök behöver han alltid en person närvarande som har god kännedom om honom. Hjälpens han behöver är mycket integritetsnära. Den av nämnden beräknade tiden om 10 minuter för dusch är alltför lågt tilltagen och all hjälp som han behöver har inte beaktats. Vidare är hjälpen han behöver få i samband med tandborstning i princip uteslutande handgriplig. Han har den fysiska förmågan att föra mat och dryck till munnen, men är beroende av en vuxen persons närvaro för att detta ska ske. Han behöver tillsyn för att han inte ska sätta i halsen och motivering för att han ska reglera matintaget samt för att tillse att han får i sig samtlig näring. Hans fysiska förmåga att ta av och på sig kläder gäller inte samtliga moment och i övrigt behöver en person aktivera och motivera honom för att han självmant ska ta av och på sig kläder. På grund av bristande kommunikationsförmåga ställs höga krav på personen som hjälper honom med personlig hygien, måltider samt på- och avklädning. Vid bedömningen av kvalificerade aktiverings- och motiveringsinsatser önskas även att förvaltningsrätten har hans många diagnoser i åtanke. Han har ett direkt behov av hjälp med att kommunicera med andra vilket förutsätter att det finns god kännedom om honom. Det behöver vara en person i hans närhet hela tiden som ser till att det inte uppstår farliga

eller skadliga situationer. Att han inte blir förstådd eller förstår situationer kan öka risken att han hamnar i affekt eller blir rädd och därmed mer riskbenägen. Han behöver hjälp i form av förebyggande stöd på grund av psykisk funktionsnedsättning för att inte skada sig själv, annan eller egendom. Det förebyggande stödet uppfyller de krav som beskrivs i lagens förarbeten. Han anser att han har gjort sannolikt att han uppfyller förutsättningarna för att beviljas personlig assistans

██████████ ger även in ett läkarintyg daterat den 2 februari 2024 samt beslut om åtgärdsprogram i skola.

Kommunalförbundet vidhåller sitt beslut och anför bl.a. följande. Nämnden delar inte uppfattningen att utredningen speglar en förenklad bild av ██████████ ████████ hjälpbehov och det har funnits möjlighet att vid kommunikering att påtala detta. Uppgifterna som framgår i ingivet läkarutlåtande är ingen ny information. Konsekvenserna och tidsomfattningen av ██████████ impulsiva beteende är inte av den karaktären eller omfattningen att den ger rätt till assistans och hans impulsiva beteende bedöms inte vara omöjligt att förutse. Vid förutsägbarhet, tydlighet och struktur samt med en för ██████████ anpassad kravnivå beskrivs han vara glad och lugn. Kommunalförbundet medger att ytterligare tid för nagelvård om 4 minuter per vecka och tid under kvällstid när han ska sova om 21 minuter per vecka ska beaktas. Den totala tiden för det grundläggande behovet landar då på 1 timme och 39 minuter. Bedömningen är dock att ██████████ behov av hjälp för att tillgodose sina grundläggande behov inte är tillräckligt omfattande att han har rätt till insatsen personlig assistans.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Utgångspunkter för prövningen

Med personlig assistans avses enligt 9 a § LSS personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med andning, sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig eller att kommunicera med andra (grundläggande behov).

Med grundläggande behov avses även stöd som den enskilde behöver på grund av en psykisk funktionsnedsättning för att förebygga att han eller hon fysiskt skadar sig själv, någon annan eller egendom, och stöd som den enskilde behöver löpande under större delen av dygnet på grund av ett medicinskt tillstånd som innebär att det finns fara för den enskildes liv eller att det annars finns en överhängande och allvarlig risk för hans eller hennes fysiska hälsa. Även kvalificerade aktiverings- och motiveringsinsatser på grund av en psykisk funktionsnedsättning för att tillgodose ett grundläggande behov ska beaktas.

Någon minsta tidsmässig omfattning för att de grundläggande behoven ska ge rätt till personlig assistans enligt LSS går inte att uppställa. Tidsfaktorn har dock betydelse, varför den som bara i mycket begränsad omfattning har behov av hjälp med de grundläggande behoven inte utan vidare är berättigad till personlig assistans (se prop. 1992/93:159 s. 61–65 och 173–175 samt HFD 2018 ref. 13).

Frågan i målet är om [REDACTED] behov av hjälp med de grundläggande behoven är av den omfattningen att han har rätt till personlig assistans.

Förvaltningsrättens bedömning

Personlig hygien

Nämnden har bedömt att [REDACTED] har att grundläggande behov av hjälp i samband med dusch i omfattningen 10 minuter per gång, en gång per dag vilket innefattar den fysiska hjälpen han behöver med att schamponera håret, rengöra ansikte och rygg, skölja håret och torka sig. Nämnden har inte beaktat någon tid för hjälp med tandborstning med motiveringen att det framgår att [REDACTED] kan borsta tänderna självständigt. Nämnden har vidare beaktat 2 minuter per dag för hjälp vid toalettbesök när tarmtömning sker.

Nämnden har i förvaltningsrätten medgett att [REDACTED] har ytterligare grundläggande behov av hjälp med nagelvård om 4 minuter per vecka. Utifrån vad som framkommit av utredningen i målet finner förvaltningsrätten inte skäl för någon annan bedömning och ytterligare tid för momentet om 4 minuter per vecka ska därför beaktas. Förvaltningsrätten anser emellertid i övrigt att det av den medicinska utredningen i målet inte framgår att [REDACTED] grundläggande behov vid personlig hygien inte tillgodoses med den av nämnden beaktade tiden. Nämnden har därför haft skäl för sin bedömning i dessa delar. Ytterligare tid för personlig hygien utöver tid för nagelklippning ska därmed inte beaktas.

På- och avklädning

Nämnden har bedömt att [REDACTED] inte har något grundläggande hjälpbehov med på- och avklädning och motiverar det bl.a. med att det framgår att han självständigt kan klä av och på sig. [REDACTED] har gjort gällande att hans fysiska förmåga vid på- och avklädning inte gäller samtliga moment. Förvaltningsrätten anser emellertid utifrån hur [REDACTED] hjälpbehov beskrivs i nämndens utredning samt utifrån att det inte av den medicinska utredningen

framgår att han har ett fysiskt grundläggande hjälpbehov med på- och avklädning, att nämnden har haft fog för sin bedömning i denna del. Någon tid för på- och avklädning som ett grundläggande behov ska därmed inte beaktas.

Måltider

Nämnden har inte beaktat någon tid för hjälp med måltider som grundläggande behov. Då det framgår av utredningen att [REDACTED] själv kan föra mat och dryck till munnen gör förvaltningsrätten ingen annan bedömning. Vad avser eventuellt behov av kvalificerade aktiverings- och motivering insatser bedöms detta nedan.

Kommunikation

Nämnden har inte beaktat någon tid för hjälp med kommunikation som ett grundläggande behov. En förutsättning för att kommunikation ska ses som ett grundläggande behov är att det för att kommunikationen ska fungera krävs kunskap om kommunikationsformen och funktionsnedsättningen och särskild kunskap om den funktionshindrade (HFD 2018 ref. 44).

I intyg från specialpedagog den 13 mars 2019 anges att en vuxen behöver finnas nära för att vägleda [REDACTED] i sociala kontakter. I skolpsykologutredning daterat den 16 december 2021 anges att han bl.a. har svårt att reglera social interaktion, upprätthålla relationer samt läsa av sociala signaler. I ingivet beslut om åtgärdsprogram i skolan anges att [REDACTED] behöver personal i närheten i sociala situationer samt att han har ett stort behov av tydlighet. Det framgår således att [REDACTED] kommunikationsförmåga till viss del är begränsad samt att han har ett behov av stöd vid sociala interaktioner. Det framkommer emellertid inte enligt förvaltningsrättens mening att stödet behöver ges

av någon med kunskap om [REDACTED] kommunikationsform eller med särskild kunskap om honom. Nämnden har därför haft skäl för att inte beakta någon tid för hjälp med kommunikation som ett grundläggande behov.

Kvalificerade aktiverings- och motiveringsinsatser

En person med psykisk funktionsnedsättning kan få personlig assistans för kvalificerade aktiverings- och motiveringsinsatser som syftar till att få personen att själv tillgodose något av de grundläggande behoven. Hjälpen måste emellertid vara av kvalificerad natur och innebära något mer än vägledning, påminnelser och instruktioner. Kvalificerade aktiverings- och motiveringsinsatser kan till exempel vara fråga om situationer där den enskilde har stora begränsningar i kommunikationsförmågan eller det av andra skäl som har samband med den enskildes funktionsnedsättning krävs att insatserna ges av någon som har ingående kunskaper om honom eller henne. Insatserna kan även vara kvalificerade om de förutsätter en omedelbar fysisk närhet till den enskilde i samband med integritetsnära situationer och innehåller moment som i det närmaste är att betrakta som praktiska (prop. 2021/22:214 s. 70).

I läkarintyg daterat den 6 juli 2023 anges att [REDACTED] är i behov av hjälp från vuxen i många dagliga moment i livet. I skolpsykologutredning daterat den 16 december 2021 anges bl.a. att [REDACTED] är mycket avledbar och dras i varje moment iväg av det han ser och tänker samt att han fastnar i tankar och beteenden. Det framgår även i utredningen att någon behöver sitta med [REDACTED] vid måltider för att han inte ska överäta. Ytterligare beskrivning av eventuella behov av aktiverings- och motiveringsinsatser saknas emellertid i den medicinska utredningen. Det framgår inte heller av utredningen i övrigt att [REDACTED] är i behov av kvalificerade aktiverings- och motiveringsinsatser för att få något av de grundläggande behoven tillgodosedda. Någon ytterligare tid för grundläggande behov med anledning härav ska därför inte beaktas. Vad

██████████ har fört fram i detta hänseende föranleder ingen annan bedömning.

Stöd för att förebygga fysisk skada

Vad avser stöd som den enskilde behöver på grund av en psykisk funktionsnedsättning för att förebygga att han eller hon fysiskt skadar sig själv, någon annan eller egendom, framgår av förarbetena bl.a. följande. Behovet avser situationer där den enskilde till följd av sin psykiska funktionsnedsättning behöver stöd för att begränsa risken för att han eller hon fysiskt skadar sig själv, andra personer eller egendom. Vid bedömningen kan det t.ex. beaktas om den enskildes beteende är utagerande, impulsstyrkt eller självskadande.

Avsaknad av insikt om vad som är farligt, avsaknad av konsekvenstänkande och rymningsbenägenhet kan också ha betydelse vid bedömningen. Det förebyggande stödet kan t.ex. handla om hjälp för att skapa begriplighet och förutsägbarhet i tillvaron för den enskilde. Stödet syftar till att begränsa risken för allvarliga konsekvenser. Det ska finnas en tydlig risk för skada i det enskilda fallet och behov av frekventa ingripanden för att minska risken för att farliga situationer uppstår eller för att hantera sådana situationer (prop. 2021/22:214 s. 68–69).

I läkarintyg daterat den 26 maj 2023 beskrivs att ██████████ kräver ständig tillsyn och att han är mycket impulsiv, oberäknelig, lätt blir rädd, har ångest samt kan rymma och utsätta sig för faror som han själv inte kan förstå. Det beskrivs även att han behöver hjälp att tolka omgivningen och sig själv. I ingivet läkarintyg daterat den 2 februari 2024 anges att ██████████ kan utsätta sig själv och andra för faror, att han lätt blir orolig samt att det är svårt att förutse när, var och hur han reagerar under dagen. I ingivet beslut om åtgärdsprogram i skola anges att en personal behöver finnas i hans närhet under hela skoldagen för stöd i aktiviteter, sociala situationer och skydd vid impulsiva beteenden.

Utifrån vad som angivits ovan och vad som övrigt framgår i nämndens utredning anser förvaltningsrätten att det framgår att [REDACTED] har behov av mycket stöd och tillsyn i sin vardag. Frågan är om behovet av tillsyn är sådant att det kan bedömas vara ett grundläggande behov i lagens mening. Det anges visserligen att [REDACTED] behöver ha någon nära sig för att läsa av hans behov och för att kunna ge stöd vid impulsiva beteenden. Det framgår dock inte vad det är för faror eller risker som behöver förebyggas eller hanteras mer än att [REDACTED] kan rymma och att han kan kleta med avföring vid toalettbesök. Det framgår således inte att det är fråga om allvarliga konsekvenser som kan uppstå om behovet inte tillgodoses. Enligt förvaltningsrättens mening ger utredningen inte heller tillräckligt tydligt stöd för att det behövs ingripanden för att minska risken för att situationerna uppstår eller för att hantera sådana situationer i sådan omfattning att [REDACTED] hjälpbehov i detta avseende kan anses vara grundläggande. Nämnden har således haft fog för att inte beakta någon tid för stöd på grund av en psykisk funktionsnedsättning för att förebygga fysisk skada.

Andning

Nämnden har i sitt beslut inte beaktat någon tid för hjälp med andning som ett grundläggande behov och motiverar detta bl.a. med att läkarintyg inte styrker att det skulle vara förenat med livsfara om hjälpbehoven inte ges eller hur ofta potentiellt livsfarliga situationer kan uppstå.

Hjälp med andning förutsätter dels att den enskilde har en dokumenterad nedsättning av någon av andningsfunktionerna, dels att det kan finnas en risk för den enskildes hälsa, ytterst den enskildes liv, om hjälpinsatserna inte ges.

Hjälpåtgärder som mer allmänt syftar till att förbättra andningsförmågan eller underlätta andning ger således inte rätt till personlig assistans som ett grundläggande behov (prop. 2018/19:145).

I förvaltningsrätten medger nämnden att [REDACTED] är i behov av hjälp med viss tillsyn kopplad till andning som ett grundläggande behov om 3 minuter per dygn för att eliminera risken för kvävning. Förvaltningsrätten finner inte skäl att frånga nämndens bedömning i denna del. Ytterligare tid om 21 minuter per vecka ska således beaktas. Frågan är om [REDACTED] har ytterligare grundläggande behov av hjälp med andning.

I ingivet läkarintyg daterat den 2 mars 2024 anges bl.a. att [REDACTED] behandlas med CPAP för att syresätta sig adekvat nattetid, att uteblivet användande leder till störd sömn med dålig kvalitet, stress för kroppen och dagtrötthet. Härvid framgår således inte att det finns en direkt risk för [REDACTED] hälsa, ytterst den enskildes liv, om hjälpinsatsen inte ges. Att det på längre sikt kan leda till bl.a. påverkad lungfunktion och förkortad livslängd medför inte att kravet är uppfyllt. Förvaltningsrätten noterar att det anges att det finns en risk för kvävning om [REDACTED] kräks på natten med CPAP-masken. Det framgår emellertid inte att [REDACTED] faktiskt kräks nattetid, utan det anges endast att han får ökade sura uppstötningar när han använder CPAP:en. Mot bakgrund härav och mot bakgrund av vad som framgår av den medicinska utredningen i målet i övrigt anser förvaltningsrätten att någon ytterligare tid för andning som grundläggande behov inte ska beaktas.

Sammanfattningsvis

Förvaltningsrätten anser sammanfattningsvis att ytterligare tid för grundläggande behov av hjälp med nagelvård om 4 minuter per vecka och hjälp med andning om 21 minuter per vecka ska beaktas. Förvaltningsrätten anser att nämnden i övrigt på ett skäligt sätt har beräknat tidsåtgången för [REDACTED] grundläggande behov och att det därför saknas skäl att frånga nämndens bedömning i övriga delar. Inte heller vad [REDACTED] har anfört om att han numera slutat sin skolgång och har börjat på daglig verksamhet föranleder någon

annan bedömning, då förvaltningsrätten har att utgå från omständigheterna som förelåg vid tiden för det överklagade beslutet.

Detta innebär att [REDACTED] grundläggande hjälpbehov uppgår till 1 timme och 39 minuter per vecka. Förvaltningsrätten anser efter en sammanvägning av såväl kvantitativa som kvalitativa aspekter, att [REDACTED] behov av hjälp avseende grundläggande behov inte är av sådan omfattning och karaktär att han kan anses ha rätt till personlig assistans. Överklagandet ska därmed avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (FR-03)

Eva Frånlund Althin
rådman

Nämndemännen Örjan Andersson, Matts Eriksson och Annika Wahlgren
Rennerskog har deltagit i avgörandet.

Målet har beretts av föredragande juristen Clara Boivie.

Hur man överklagar

FR-03

Vill du att beslutet ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Tiden räknas oftast från den dag som du fick del av det skriftliga beslutet. I vissa fall räknas tiden i stället från beslutets datum. Det gäller om beslutet avkunnades vid en muntlig förhandling, eller om rätten vid förhandlingen gav besked om datum för beslutet.

För en part som företräder det allmänna (till exempel myndigheter) räknas tiden alltid från den dag domstolen meddelade beslutet.

Observera att överklagandet måste ha kommit in till domstolen när tiden går ut.

Vilken dag går tiden ut?

Sista dagen för överklagande är samma veckodag som tiden börjar räknas. Om du exempelvis fick del av beslutet måndagen den 2 mars går tiden ut måndagen den 23 mars.

Om sista dagen infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårs-afton, räcker det att överklagandet kommer in nästa vardag.

Så här gör du

1. Skriv förvaltningsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att beslutet ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att kammarrätten ska

ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).

3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skicka eller lämna in överklagandet till förvaltningsrätten. Du hittar adressen i beslutet.

Vad händer sedan?

Förvaltningsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar förvaltningsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till kammarrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även kammarrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i kammarrätten

När överklagandet kommer in till kammarrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Kammarrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att förvaltningsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om förvaltningsrätten dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller det överklagade beslutet. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med förvaltningsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer hittar du på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.